

КЛАСИФІКАЦІЯ НЕОБОРОТНИХ МАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ

Для ведення господарської діяльності, виконання завдань і досягнення поставленої мети кожне підприємство повинне мати відповідне майно. Воно складається з різного роду речових і фінансових засобів, кількість і структури яких можуть бути значно диференційовані залежно від характеру ведення діяльності. Майно поділяється на необоротне і оборотне.

Метою статті є дослідження різних класифікаційних підходів необоротних активів.

Більшість авторів, особливо бухгалтерів, класифікують необоротні активи за однією ознакою – за матеріальністю і виділяють тільки ті складові, які відображаються у балансах суб'єктів господарювання. Найширшу класифікацію необоротних активів наводить І.О. Бланк [1, с. 230] у підручнику з фінансового менеджменту. Він виділяє декілька класифікаційних ознак з позицій фінансового менеджменту для цілей управління цим видом активів: за основними функціональними видами: основні засоби, нематеріальні активи; за характером обслуговування окремих напрямів операційної діяльності: необоротні активи, які обслуговують процес виробництва продукції, необоротні активи, які обслуговують процес реалізації продукції, необоротні активи, які обслуговують процес управління операційною діяльністю; за характером володіння: власні і орендовані необоротні активи; за формами заставного забезпечення кредиту і особливостями страхування: рухомі і нерухомі необоротні активи; за характером відображення зносу: необоротні активи, що амортизуються, і необоротні активи, що не амортизуються.

Ванкевич В.Є. [2] у своєму дослідженні пропонує ще одну класифікаційну ознаку, а саме за критерієм участі необоротних матеріальних активів у створенні економічної вигоди, відповідно до якої виділяє довгострокові матеріальні активи комерційної діяльності та довгострокові матеріальні активи некомерційної діяльності (соціально-культурної і житлової сфери). В цьому поділі нами помічено неточність, оскільки друга група необоротних активів також

повинна мати назву довгострокових матеріальних і активів некомерційної діяльності.

Це групування за своїм змістом однозначне з класами виробничих і невиробничих необоротних матеріальних активів.

Досліджуючи проблемні питання амортизаційної політики, Я.В. Ошмарін [6] пропонує у фінансовій звітності розкривати інформацію про необоротні матеріальні активи у розрізах майна, що амортизується, і майна, що не амортизується.

Білоруський автор А.В. Волчек [3, с. 6], крім основних засобів, у складі необоротних матеріальних активів виокремлює матеріальні цінності, які призначені для надання у тимчасове користування (володіння) іншим організаціям.

У законодавстві з бухгалтерського обліку більшості країн світу поділяють такі активи за основними функціональними видами або за статтями балансу. У більшості випадків, статті балансів різних країн світу не дуже відрізняються. Обов'язково серед необоротних активів виділяють нематеріальні активи, матеріальні активи (основні засоби) та фінансові активи. Крім того, можуть бути і статті інших необоротних активів та біологічних активів, що деталізує склад довгострокових засобів.

Отже, дослідивши класифікацію і склад необоротних матеріальних активів, можемо визначити деякі проблемні моменти. Класифікація здійснюється для розподілу досліджуваного об'єкту на групи за певними ознаками. У нашому випадку дослідники пропонують різні класифікаційні ознаки необоротних активів, однак в бухгалтерському обліку найпоширенішою є класифікація за функціональними видами. Саме цей поділ на основні засоби та нематеріальні активи використовується при складанні бухгалтерського балансу. Важливим є поділ довгострокових активів на ті, що підлягають амортизації, та ті, що не підлягають амортизації, оскільки інформація, отримана відповідно до цієї класифікації, дасть можливість ефективніше аналізувати стан наявності та руху об'єктів необоротних активів суб'єкта господарювання.

В бухгалтерському обліку більшості країн світу основні засоби поділяють відповідно до їх призначення, чим і зумовлене відображення в балансах підприємств активів у розрізі певних груп. У зв'язку з цим урядами країн світу розробляються типові класифікації основних засобів.

Віднесення основних засобів до певної групи відбувається на основі первинної облікової документації (технічних паспортів, інструкцій по експлуатації тощо) і відіграє важливе значення для їх обліку, тому що від нього залежить правильне формування собівартості продукції (робіт, послуг) і визначення податкової бази для розрахунку податку на прибуток, а значить, і можливі фінансові санкції, які можуть бути застосовані до підприємств у випадку помилок.

Порівняємо групи основних засобів в Україні та за міжнародними стандартами (табл. 1).

Таблиця 1

Групи основних засобів в Україні та за МСФЗ [4; 5]

П(С)БО 7	МСБО 16
1. Земельні ділянки	1. Земля
2. Капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом	2. Земля і споруди
3. Будинки, споруди та передавальні пристрої	3. Машини і обладнання
4. Машини та обладнання	4. Кораблі
5. Транспортні засоби	5. Літаки
6. Інструменти, прилади, інвентар (меблі)	6. Автомобілі
7. Тварини	7. Меблі і приладдя
8. Багаторічні насадження	8. Офісне обладнання
9. Інші основні засоби	

Отже, МСБО 16 “Основні засоби” більш лояльно підходить до класифікації основних засобів, ніж вітчизняне законодавство, і не зобов'язує суворо притримуватися наведеної класифікації. Підприємство може використовувати і самостійно розроблену класифікацію основних засобів. Відповідно до цього стандарту, клас основних засобів – це група активів, однакових за характером і способом використання в діяльності суб'єкта господарювання. Поділ основних засобів на класи необхідний для здійснення переоцінки, оскільки об'єкти, які входять до одного класу, переоцінюються

одночасно для запобігання вибірковій переоцінці активів і включенню у фінансові звіти сум, в яких змішані витрати та вартості на різні дати.

Таким чином, найпоширенішою класифікацією необоротних активів є класифікація за функціональними видами, оскільки цей поділ на основні засоби та нематеріальні активи використовується при складанні бухгалтерського балансу.

Література

1. Адамик, О.В. Організація обліку виконання бюджету органами Пенсійного фонду України // Бухгалтерський облік і аудит. – 2007. – № 5. – С. 36-42

2. Бланк, И.А. Финансовый менеджмент [Текст]: учебный курс / Бланк И.А. – [2-е изд., перераб. и доп.]. – К.: Эльга, Ника-Центр, 2004. – 656 с.

3. Ванкевич, В.Е. Учет внеоборотных активов и источников их формирования [Текст]: состояние и развитие: автореф. дис. на соискание науч. степени канд. экон. наук / В.Е. Ванкевич. – Минск, 2015.

4. Волчек, А.В. Основные средства, нематериальные активы, материальные ценности: учет и налогообложение [Текст] / А.В. Волчек. – Минск: Регистр, 2010. – 236 с.

5. Міжнародні стандарти фінансової звітності [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_010 – Назва з екрану

6. Островерха, Р.Е. Шляхи удосконалення організації обліку основних засобів [Текст] / Р.Е. Островерха // Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право). – 2015. – № 4 (47). – С. 133-140.

7. Ошмарін, Я.В. Облікове забезпечення амортизаційної політики підприємств АПК [Текст]: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. экон. наук: спец. 08.06.04 “Бухгалтерський облік, аналіз і аудит” / Я.В. Ошмарін. – К., 2008.